

u s u l g e r e ğ i

Bu kitap, Ara Güler'in erken döneminde kaleme aldığı öykülerle daha sonra çektiği fotoğrafları bir araya getiriyor. Fotoğrafçı kimliğiyle tüm dünya tarafından tanınan, ancak öykücülüğü pek bilinmeyen Güler'in yazarlığının türlü yönleri *Babil'den Sonra Yaşayacağız*'da etraflı bir şekilde ortaya çıkıyor.

Kitabın özgün Ermenice baskısı *Papelonen verç bidi abrink* adıyla 1995'te yapılmış, Türkçe çevirisi ise daha sonra yayımlanmıştı (1996, 2000). Türkçe, Ermenice ve İngilizce üç cilt halinde eşzamanlı olarak yapılan bu yeni basım ise Güler'in metinleriyle görsel dünyası arasında muhtemel eşleşmelerin izini sürerek bir "foto-öykü albümü" halini alıyor ve yepyeni bir kitap niteliği kazanıyor.

Ara Güler'in Ermenice olarak kaleme aldığı öyküler, dönemin *Çarıkayt* (Işın), *Hantes mşaguyti* (Kültür Dergisi), *Jamanak* (Vakit), *Marçara*, *San* (Talebe), *Surp Prgiç*, *Yerçanik* (Mutlu) gibi süreli yayınlarında ve *Hamaynabadger hancabedagan şrcani İstanbulahay kraganutyan* (Cumhuriyet Dönemi İstanbul Ermeni Edebiyatı Panoraması [İstanbul: Aramyan Okulu'ndan Yetişenler Derneği, 1957]) adlı kitapta yayımlanmıştı. Öykülerin derlendiği Ermenice kupürlerin bazılarının hangi yayına ait olduğu saptanamadığından, ilgili öykünün sonunda, muhtemelen yukarıdakilerden biri olan kaynağın adı ve/veya yayın yılı "?" ile verildi.

Türkçe yazımda Ömer Asım Aksoy'un *Ana Yazım Kılavuzu* (Epsilon Yay.) temel alındı, Necmiye Alpay'ın *Türkçe Sorunları Kılavuzu*'ndan (Metis Yay.) yardımcı kaynak olarak yararlanıldı.

Kitabın yayına hazırlanma sürecindeki değerli destek ve katkıları için Ara Güler Arşiv ve Araştırma Merkezi'ne teşekkür ederiz.

yaşınclınlı notu

**babıl'den
sonra
yaşayacağınız**

Aras Yayıncılık

İstiklal Caddesi, Hıdivyal Palas 231/Z
34430 Tünel, Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 252 65 18 - 243 06 02
Fax: (0212) 252 65 19
info@arasyayincilik.com
www.arasyayincilik.com
Sertifika No: 10728

ARAS-ULU 214

babel'den sonra yaşayacağız ARA GÜLER

Çeviren

Sırvart Malhasyan

Yayın Hazırlayan

Robert Koptaş

Tasarım

Hulusi Nusih Tütüncü

© 2018, Aras Yayıncılık

© 2018, Ara Güler / Ara Güler Doğu Sanat ve Müzecilik A.Ş.

ISBN 9786052100233

Baskı

Ofset Yayınevi: Şair Sokak no: 4, 34410 Çağlayan-İstanbul
sales@offset.com / Tel: (+90 212) 295 86 01 / Fax: (+90 212) 295 64 55
Sertifika No: 12326

Ağustos 2018, İstanbul

babı'lden sonra yaşayacağız

ARA GÜLER

Ermeniceden çeviren
Sirvart Malhasyan

9661-

ARA GÜLER 1928 yılında İstanbul'da doğdu. Türkiye'de yaratıcı fotoğrafçılığın uluslararası alanda ün kazanmış en önemli temsilcisi olarak kabul edilir. Çocukluk yıllarında sinemadan çok etkilendi. Lisedeyken film stüdyolarında çalıştı. 1951 yılında Getronagan Lisesi'nden mezun oldu. Muhsin Ertuğrul'un yanında tiyatro ve oyunculuk eğitimi almaya başladı. Rejisör veya oyun yazarı olmak istiyordu. Bu yıllarda bazı edebiyat dergilerinde ve Ermenice gazetelerde öyküleri, röportajları yayımlandı. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne devam etti, ancak fotomuhabirci olmaya karar vermesi nedeniyle üniversiteyi yarıda bıraktı. Gazetecilik yaşamına 1950'de *Yeni İstanbul* gazetesinde başladı. *Time Life*, *Paris Match* ve *Stearn* dergilerinin Yakındoğu foto muhabirliğini üstlendi. Magnum Photos'a katıldı. Nuh'un Gemisi röportajını yaptı ve bu fotoğraflar Magnum Photos tarafından 100'ün üzerinde yayına dağıtıldı. Yine bu yıllarda Nemrut Dağı röportajını gerçekleştirdi ve tüm dünya Nemrut Dağı'nı onun fotoğrafları ile tanıdı. Bir diğer önemli röportajı Afrodisyas ile de unutulmuş bu kentin yeniden keşfedilmesini ve dünyaca tanınmasını sağladı. 1961'e kadar *Hayat* dergisinde fotoğraf bölümü şefi olarak çalıştı. 1961'de İngiltere'de yayımlanan *British Journal of Photography Year Book*, onu dünyanın en iyi yedi fotoğrafçısından biri olarak tanımladı. Aynı yıl Amerikan Dergi Fotoğrafçıları Derneği'ne (ASMP) kabul edildi. 1962'de Almanya'da Master of Leica unvanını kazandı. Yine aynı yıl fotoğraf dünyasının o dönemdeki en önemli yayını olan *Camera* dergisi onunla ilgili bir özel sayı yayımladı. Lord Kinross'un 1971'de basılan *Hagia Sophia: A History of Constantinople* kitabının fotoğraflarını çekti. 1974'te Amerika Birleşik Devletleri'ne davet edildi ve birçok ünlü Amerikalı'nın fotoğraflarını çektikten sonra Yaratıcı Amerikalılar adlı sergisini dünyanın birçok kentinde sergiledi. Yine aynı yıl Yavuz zıhlısının sökülmesini konu alan *Kahramanın Sonu* adlı bir belgesel film çekti. Yıllarca üstünde çalıştığı Mimar Sinan yapıtlarının fotoğrafları 1992'de yayımlandı. Dünyanın dört bir yanında yüzlerce sergi açtı. Onlarca kitabı yayımlandı. Bertrand Russell'dan Winston Churchill'e, Arnold Toynbee'den Picasso'ya, William Saroyan'dan Salvador Dali'ye kadar dünyaca ünlü birçok kişinin, ayrıca Türkiye'nin en önde gelen sanatçılarından fotoğraflarını çekti, onlarla röportajlar yaptı.

SECILIP

- 1 I. - Gunganday
- 2 II. - Agang
- 3 III. - Uahj
- 4 IV. - Van.
- 5 V. - Uan
- 6 VI. - Uan
- 7 VII. - U
- 8 VIII. - U
- 9 IX. - U
- 10 X. - U
- 11 XI. - U
- 12 XII. - U
- 13 XIII. - U
- 14 XIV. - U
- 15 XV. - U

Handwritten notes in a cursive script, likely a form of shorthand or a specific dialect. The text is dense and covers most of the page, with some lines appearing to be numbered or organized into sections. The ink is dark and the paper shows signs of age and wear.

Handwritten notes on the adjacent page, continuing the cursive script. The text is less dense than the left page and includes some larger, more legible words or phrases interspersed with the shorthand.

Yazardan

Şöyle bir göz gezdirdim, son öykümü elli dokuz yıl önce yazmışım. İlk öykümü ise altmış dört yıl önce. Bir de en son, 1986'da Eritre'de bir savaş röportajı yaparken, bir anı karalamıştım. Onu ve Babamın Öyküsü'nü de bu kitaba ekledim.

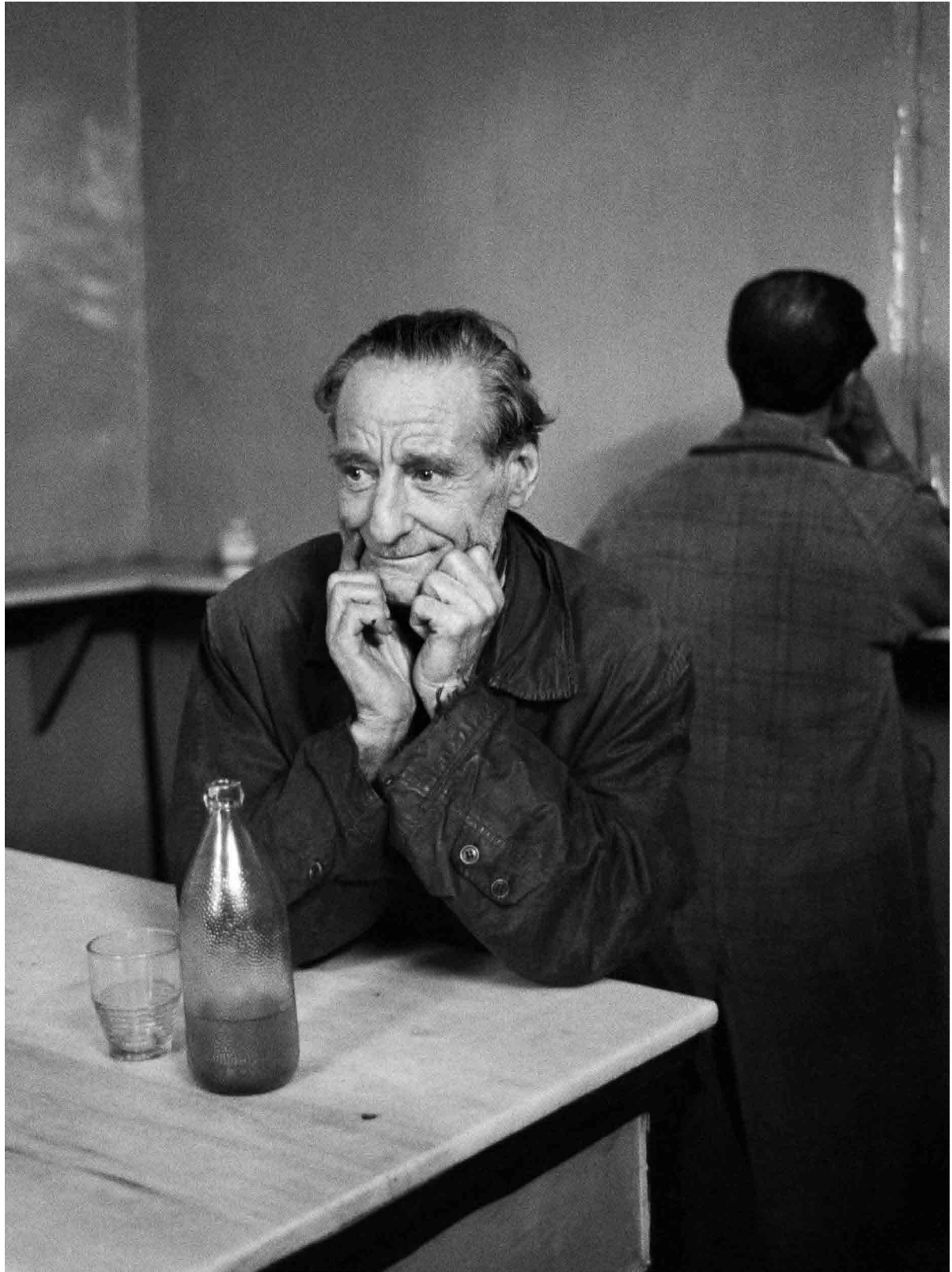
Bu eski öykülerimdeki duygularım, ne olmuşsa olmuş, görsel bir anlatıma dönüşmüş. Daha o zamandan görsel bir dünyanın içine düşmüşüm demek. Bana öyle geliyor ki, yazıyla görselliğin ortak bir anlatımı var. Öyle olduğu kuşkusuz, yoksa sinema sanatı da olmazdı. Zaten ben de fotoğraflarıma bakarken zaman zaman tiyatro çalışmalarımdan, öyküler için düşündüklerimden esintiler buluyorum. Belki de fotoğrafımdaki "anı yakalama ve kompozisyonu kurma" özelliğimi bütün bu eski çalışmalara borçluyum. Bir "kadr" içinde kompozisyon kurmayı tiyatro çalışmaları günlerimden, anlamlı anların yakalanması ve bir anlatıma varmasını da öykücülüğümden esinlendiğimi sanıyorum. Neyse, işte böyle şeyler sonucunda, görsel malzemede bir birikim oluşuyor anlaşılır.

Görsel malzeme, tıpkı şiir gibi, yazı gibi, resim gibi, sahne sanatları gibi, bir yerlerden birikimini topluyor, yeni bir biçim kazanıyor ve görsel sanat oluyor. Zaten yazdığım bu öykülere dikkat edilirse, bunların bir tür fotoğraf olduğu görülür. Demek ki, o zamanlar dahi görsel dünyanın adamıymışım da haberim yokmuş.

Bu eski öyküleri toplayıp yayımlayan arkadaşlarıma burada teşekkürü borç bilirim.

İstanbul, Ağustos 2018

**Garip
Bir
Yılbaşı
Gecesi**

O gece kıyıdaki meyhanede hiçbir değişiklik yoktu. Yeni yıl dolayısıyla bütün eğlence yerleri donanmış, giriş kapılarına rengârenk fenerler asılmıştı.

Deniz karanlıkta yok bolmuştu. Zaman zaman açıktaki dalgakırandan doğru dalga vuruşları duyuluyordu. Fenerin yanıp sönen kırmızı ışığı, bu karanlık ortama tek canlı rengi katıyordu. Dalgakıranın içine sinmiş bütün tekneler karanlığa bürünmüştü.

Köşe başındaki fenerin altında uyuklayan gece bekçisi, bir sigara yaktıktan sonra yerinden doğruldu, ağır adımlarla uzaklaşarak koyu karanlıkta kayboldu.

Yakındaki genelevin gürültüsü uzaktan uzağa duyuluyordu. Biraz sonra o yandan gelen göbekli bir gölge, küfürler savurarak meyhanenin köşesindeki fenere kadar geldi, ışığın altında sızıp kaldı. Görenler, “sarhoş” dediler, geçip gittiler.

Dışarcının bütün bu canlılığına karşın kıyı boyundaki meyhane boştu. Genç meyhaneci her günkü gibi tezgâhın arkasına geçmiş, bardakları kuruşluyordu. Her gece meyhaneye uğramayı âdet edinen komşu kunduracı yine aynı yerine oturmuştu. Her zamanki dingin bakışlarıyla dışarıda yanıp sönen fenerin kırmızı ışığını seyrediyordu.

Aptal da her günkü gibi gelmiş, yerine geçmişti. O da her akşam buraya uğradı. İçtiği bir şey değildi. Bir bardak şarap içec, kırk kuruş verirdi. Bugüne dek ölçüsünden hiç şaşmamıştı. Hizmetçilik ederek ona bakan annesinden günde ancak kırk kuruş cepleyebiliyordu besbelli. Her gece bir bardak şarap ve karşılığında kırk kuruş...

Genç meyhaneci bardakları kuruşluyordu. Yüzünden can sıkıntısı okunuyordu. Herhalde bu gece için bir şeyler düşünüyordu. Belki sevgilisi vardı. Kim bilir, belki de başka bir şeye canı sıkılıyordu.

Derin bir soluk aldıktan sonra, “Bu gece yılbaşı,” diye mırıldandı. “Bu geceyi de atlatıyoruz...” Sonra işine devam etti.

Komşu kunduracı son yudumu içmişti. Bardağı masanın köşesine iterek, “Bu gece çok yalnızsın,” dedi. “Bekçiler gelmez mi?”

Meyhaneci, “Bu gece geleceklerini pek sanmam,” diye yanıtladı. “Bu gece sarhoşları kovalarlar.” Duraksadıktan sonra ekledi: “Her gece bu saatlerde burada olurlardı, ama bugün hiç belli olmaz.”

Bu öykü, 1948’ de tek perdelik oyun olarak Türkçe yazılmıştır. 1950’ de öyküleştirilerek gönderildiği New York Times’ın uluslararası edebiyat yarışmasında derece almış, daha sonra Ermeniceye çevrilecek İstanbul Ermeni basınında yayımlanmıştır.

Kunduracı başıyla onaylayarak, “Ne yapsınlar...” dedi. “Böyle günleri bekliyorlardı.”

Delikanlı son sözleri dinlememişti. Son bardağı kurularıp yerine yerleştirdikten sonra köşedeki süngeri alıp tezgâhı silmeye koyuldu. Bir yandan da söyleniyordu: “Bizim pederin tutturması işte. O hâlâ burayı eskisi gibi sanıyor. Kendi zamanında burası çok işlekmiş. Limana sık sık yabancı gemiler gelirmiş. Bütün tayfalar, bütün ateşçiler Liman Lokantası’nı sorar, buraya koşarlarmış. O zamanlar burası lokantaymış. Günde altı çeşit yemek pişermiş. Ama bugün buraya mahalle bekçileriyle üç beş işsizden başka uğrayan yok.” Bir an durdu, sonra devam etti: “Babam hâlâ buranın işleyeceğini bekler durur. Varsın beklesin bakalım!”

Kunduracı başını kaldırdı: “İnsan umutla yaşar, umutla...” dedi.

Meyhaneci elindeki süngeri bırakıp gözlerini ona çevirdi. “Evet,” diye bağırdı. “Umut, umut...” Bir an soluk aldı, sonra devam etti: “Umut etmek, umut etmek ve yalnızca düş görmek. Bunların hepsi de güzel şeyler. Ama gerçek şu ki, insanlar parayı nerede bulsalar, yaşamı da mutluluğu da orada ararlar.” Derin bir soluk aldıktan sonra kunduracıya sordu: “Yalan mı ya?”

Kunduracı duraksayarak ona baktı. Meyhaneci onun önündeki bardağı alıp tezgâha gitti.

Kunduracı, “Söylediklerin doğru,” diye onayladı. “Ama bu yaştan sonra ne yapsın, oğlum? Yetmişine merdiven dayadı, artık çalışamaz. O yüzden burayı sana bıraktı. Bundan böyle her şey senin. Onarmak, gerekirse başka bir biçime sokmak... Artık bunların hepsi sana düşüyor.”

Delikanlı, “Tam altı yıldır bu meyhaneyi ben işletiyorum,” dedi. Sonra sesine özel bir anlam katmaya çalışarak ekledi: “Sana geçeceği söyleyeyim mi? Bunca yıldır buradayım, hâlâ elime toplu bir para geçmedi.”

Kunduracı onun sıkıntısını paylaşmaya çabaladı: “Tanrı bir kapıyı kaparsa ötekini açar.”

Bu sözler delikanlıyı umutlandıracağına sinirlendirdi: “Açar derler ama vergi almaya gelen tahsildarın bundan haberi yok! Bak işte bu gece yılbaşı, ikimiz burada kumcular gibi söyleşip duruyoruz. Çevrene bir bak...” Arka masalardan birinde oturan Aptal’ı işaret ederek, “Şu Aptal’dan başka biri var mı burada...” dedi. Sonra ihtiyarın masasına oturarak konuşmasını sürdürdü: “Bu Aptal her akşam aynı saatte buraya gelip oturur. İçtiği bir bardak şarap, o da kırk kuruş. Bugüne

dek tek laf ettiğini duymadım. Dilsizdir. Aptal aptal gözümün içine bakar ve şarap ister. Yeni geldiğinde birkaç kere ikinci bardağı vermeyi denedimse de, her seferinde cebinden kırk kuruştan başka bir şey çıkmadı.” Sustu, bir soluk aldı. “Çevremde hep tuhaf insanlar, uyuşmuş beyinler...” diye söylendi. Ayağa kalkarak devam etti: “Burada hep aynı şişeler. Bu şarap şişesi, kırmızı renkli. İşte şunlar soda şişeleri. Onların altındaki rafta bardaklar var, ötede masalar, aynı iskemleler, aynı pislik, aynı yoksulluk...” Giderek hınçlanan sesi uzun bir küfürle noktalandı.

Küfürü izleyen sessizlikte yaşlı kunduracı öte yana döndü, Aptal da başını kaldırıp gülümseyerek meyhaneciye baktı.

Genç meyhaneci söyleyeceklerini daha bitirmemişti. “Her fırtınadan sonra gökkuşağı görünürmüş!” dedi. “Bıktım bu laflardan, beylik sözler bunlar. Sabretmek, beklemek, bu köhne yere kapanıp kalmak...”

Delikanlı konuşurken, dilsiz başıyla onu onaylıyor, gitgide kendinden geçerek acayip sesler çıkarıyordu. Bir ara kapkara dişlerini göstererek gülmeye başladı.

Meyhaneci ona dönerek, “Her şeyden çok da şu Aptal’ın bakışlarından bıktım,” dedi. “Üstelik yalnızca kırk kuruş için. Ben de onun gibi dilsiz olmak isterdim. Belki daha huzurlu biri olurum...”

Tam o sırada meyhanenin önünden naralar atan birkaç sarhoş geçti.

Meyhaneci, “İşte,” dedi. “İçmişler, sarhoş olmuşlar...” Sesini birden yükselterek bağırmağa başladı: “Bıktım artık bu kâbustan! Ben de yaşamak istiyorum. Tanrı neden beni görmüyor? Başkalarına bahşettiğini neden benden esirgiyor? Neden böyleyim?”

Yaşlı kunduracı şaşkın şaşkın ona bakıyordu. Delikanlı sesini yükselterek, “Az önceki gençler sarhoştular,” dedi. “Başları dönüyordu. Neden sarhoştular ha, neden? Evet, neden? Belki onlar da benim gibi bunalım geçiriyorlardı, benim gibi yaşamaktan bıkmışlardı? Bu değişmek bilmeyen yaşamın içinde kaybolup gitmişlerdir? Belki bütün bunlardan kurtulmak için içmiş, sarhoş olmak istemişlerdir... Evet, susamış gibi kana kana içmişlerdir, her şeyi unuttuncaya kadar.” Bütün bunları bir solukta söylemişti. Derin bir soluk aldıktan sonra devam etti: “Herhalde onlar da benim gibi başka bir yaşam düşünüyorlar... Ama bilmiyorlar ki o yaşam yalnızca hayallerde var...”

Tam o sırada meyhanenin kapısı açıldı, siyah paltolu bir adam içeri girdi. Yakasını kaldırmıştı, yüzü görünmüyordu. Ağır adımlarla yürüyüp bir masaya oturdu. Delikanlı, yaşlı kunduracı ve Aptal

kuşukulu kuşukulu ona baktılar. Derken Aptal başını öte yana çevirdi, kunduracı da yere baktı.

Meyhaneci, “İşte şimdi şunun isteklerine hizmet etmek zorundayım,” diye söylenerek isteksizce yeni gelenin yanına doğru seğirtti.

Kunduracı yalnız kalmıştı. “Bu gece yılbaşı...” diye mırıldandı.

Müşteri genç meyhaneciye, “Bana içki ver” dedi.

“Ne?”

“Bir içki, ne olursa.”

“Rakı” dedi meyhaneci.

“İyi... Sert olsun.”

Meyhaneci tezgâha gitti, bir bardak rakı doldurup geri geldi.

“İşte” dedi. “Rakı.”

“Başka istesem?”

“Kapalı... Şişe.”

Yabancı bardağı önüne çekti. Delikanlı sakin adımlarla kunduracının masasına gelip oturdu. Artık yatışmıştı.

“Bırakıp gitmek, pederin kalbini kırmak, olmaz,” dedi.

Kunduracı dert dinlemekten bıkmış olacak ki, yerinden kalktı. “Eve gitme vakti,” diyerek ağır ağır tezgâha doğru yürüdü, duvarda asılı duran paltosunu alıp giydi. Meyhanenin kapısına varınca durakladı, delikanlıya dönerek, “Saatten haberin var mı?” diye sordu.

Bu sözleri yalnız genç meyhaneci duymuştu. Köşede oturan Aptal’la az önce gelen yabancı dalgın dalgın dışarıyı seyrediyorlardı. Meyhanecinin saati yoktu. Meyhanenin çalar saatini birkaç gün önce elinden düşürüp kırmıştı. Bu yüzden “Haberim yok,” dedi. “Ama tam gece yarısı olunca kentin bütün düdüklere ötecek. Daha ötmediğine göre, demek saat on iki olmadı.”

Kunduracı teşekkür anlamında bir şeyler mırıldandı, sonra ağır ağır kapıdan çıkıp gecenin koyu karanlığında kayboldu.

Dışarıda yanıp sönen fenerin kırmızı ışığı yabancıнын gözünden kaçmamıştı. Hep dışarı bakıyordu. Rakısını bitirmemişti. Bardağı parmaklarının arasına sıkıştırmış sinirle çevirip duruyordu. Derken ani bir hareketle bardağı ağzına götürüp bir yudumda bütün rakıyı içti. Sonra gözlerini yine fenerin ışığına çevirdi ve öylece kaldı.

Genç meyhaneci tezgâhına döndü, süngerle raflardaki şişeleri silmeye başladı. Bütün şişeleri sildikten sonra elini şakağına dayayarak o da dışarıyı seyretmeye koyuldu. İçerisi sessizdi. Birkaç kişi meyhanenin büyük camının önünden hızlı adımlarla geçip gitti.

